

Izhaja vsak četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 70 k.
" Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

Štv. 36.

V Mariboru 8. septembra 1870.

Tečaj IV.

Z bojišča

Više deset dni ni bilo skorej celo nič važnega čuti z bojišča, znamenje, da je zadnja velika bitva pri Metz u tudi Pruse tako onemogla, da so tako dolgo časa potrebovali, prej ko so se spet tako pomagali, da so spet nasprotnika poprijeli. Ta dolga tihota na bojišču, neizmerne zgube ljudi ve čidel samih očetov in rediteljev rodovin, in da še zmirom ni videti temu nesrečnemu boju skoraj konca, vse to je zbudilo ne samo v Prusiji in onih državah, ki so v vojsko zapletene, temuč po celi Evropi strašno nevoljo in po pravici, ker to se ne more več imenovati vojska izobraženih narodov, temuč divje klanje z najstrahovitejšo strastjo!

Zgube so že tako velike, da časniki ne upajo več prinašati zapisnikov ranjenih in mrtvih, kar spet nevoljo zbuja, ker vsaka rodovina bi rada vendar izvedela, kako se godi njenim udom na bojišču. Pripetijo se tudi večkrat strahovite dogodbe, ko pridejo glasi o mrtvih. Tako je neka mlada žena nekega vahtmajstra, mati šesterih neoskrbljenih otrok se na podstrešju iz obupa obesila, ko je izvedila, da je reditelj njenih otrok v bitvi pal. Takih žalostnih primerljejev se mnogo pripovedava. In kdo je vse te nesreče kriv? Ošabnost dveh oseb! Ranjenih je po vseh krajih in mestih tako velika množina, da se ne morejo več najti mesta za nje in posebno jim že manjka zdravniških pomoči, kar je tudi krivo, da mora marsikteri v strašni bolečini umreti, ki bi se drugače lahko ozdravil.

30. avgusta je bila spet bitva pri Beaumontu. Bavari in Saksonci so neki del Mak-Mahonove armade pobili tako, da se je morala pomeknoti čez reko Maas proti Sedanu. — Francozi so zgubili 4 mitrileze in 20 kanonov, in jih je više tisoč vjetih. Mak-Mahon se je namreč hotel združiti z Bazainom, ki je v Metz u. Prusi so to izvedeli in zabranili. — Prusi grejo proti Sedanu in hočejo tudi to trdnjavo obsesti. Pruski ulani in huzari so vzeli že dve vasi blizo Sedana, kder so vendar stali samo francoski pešci.

31. avgusta so se že okolo Sedana skorej celi dan bili in večkrat so zmagali Francozi, bili so vendar spet tepeni od Prusov. Popoldne so se morali Prusi spet nazaj pomeknoti, ki so že blizo trdnjave bili. Tudi proti Bazainu so se ta celi dan morali Prusi bojevati, ki je hotel po sili Mak-Mahonu na pomoč priti, ali bolj rečeno, se ž njim združiti. Bazain je bil na vseh straneh premagan in spet v Metz vržen.

1. septembra je spet bila pri Sedanu celi dan bitva, in ker je Mak-Mahon ranjen bil, je armado vodil gen. Wimpfen. Prusi so vso svojo moč (vse tri armade) ta dan tukaj skupčili in celo Mak-Mahonovo armado obdali in popolnoma pobili, ob 5. popoldne je bil bitve konec. Mak-Mahonova armada, ki je imela samo 80.000 mož, je bila obdana od 250.000 Prusov.

2. septembra se je cela francoska armada v Sedanu podala Prusom. Ker je Napoleon tudi bil v trdnjavi, se je tudi podal pruskemu kralju, kteremu je pisal lastno-ročno, da, ker ga na bojišču ni zadela krogla, mu izroči meč in svojo osebo, ker zapovedoval on ni in se tudi zadnje čase vladanja več ni vdeležil. Popoldne se je Napoleon podal s svojimi generali v glavni kvartir pruskega kralja.

Napoleon in kralj Wilhelm sta se sošla 2. t. m. v nekem gradiču na glaziji v Sedanu. Napoleon je bil pobit in popolnoma udan. Kralj mu je odločil za prihodnje prebiva-

lišče grad Wilhelmshöhe blizo Kasel na, kamor se je tudi 3. podal na pot. Napoleon in Wilhelm sta skupno belgiško vlado prosila da sme Napoleon potovati skozi Belgijo. Belgiška vlada je to dovolila, in Napoleon je potoval skozi Lüttich v Nemčijo. Spremljal ga je pruski general. Dalje sta tudi oba vojskujoča se vladarja Belgijo prosila, da bi smeje obe stranke tamo poslati enako število ranjenih, ki bi se tamo zdravili. Belgijska vlada je to tim lože dovolila, ker je to že prej Francozom ponudila. Po zadnji strahoviti bitvi pri Sedanu je 12.000 Francozov prestopilo Belgijske meje, in je moralo tamo orožje položiti. Imeli so pri sebi 400 vozov za artilerijo, 12.000 konjev in 2 kanoni, vse skupaj se je poslalo v Namur.

Pravi se, da je pri zadnji strahoviti bitvi med Metzom in Sedanom, ki je trajala skorej tri dni, padlo od obeh strani više 120.000 mož. Da so zgube strašno velike, posebno na pruski strani, kaže to, da se je pri zadnji bitvi že bojevala tudi deželna straža, in da za ranjene v bližini ni nikder več prostora in so jih zato morali postati v Belgijo.

V Berlinu, Monakovem, Stuttgardu in sploh po celi Nemčiji je bilo zvonredno veselje, in po mestih so bila vsa okna razsvetljena, in napub je vse Nemce, kakor navadno prevzel, ko je prišel glas, da je Napoleon vjet. Morebiti je ubogo ljudstvo zato tako veselo bilo, ker je mislilo, da je zdaj vojske konec; temu vendar žalibog ni tako, ker kakor bodo častiti bralci videli v denšnjem „Političnem ogledu“, še Francozi niso zgubili vsega poguma in v zbornici v Parizu je poslanec Jules Favre izrekel 3. septembra: Mi smo edini v tem, da hočemo braniti domovino do smrti. Palikao pa je v isti zbornici rekel: Pozivljati se moramo na živo moč francosko, in ne bomo mirovali, dokler prusovsko pleme iz francoske zemlje ne izpodimo.

Če se na tanko pregleda vojskovanje med Prusi in Francozi, se lahko najde, da je bila francoska vojska popolnoma izdana. Pruska armada se pomiče naglo proti Parizu in tamo zna še biti strašna bitva. En del francoske vojske, kor Vinoy se tudi pomiče proti Parizu, toraj še ni vsa Mak-Mahonova armada vjeta.

V trdnjave Metz in Strassburg se je on dan, ko je bil vjet Napoleon nehalo streljati, ker se misli, da se bodo tako na ta glas podale.

General Mak Mahon, ki je bil zlo ranjen, je vsled ran umrl. General Canrobert je tudi ranjen. Pruske prednje straže so 5. t. m. prišle že do Lonvois.

Med vjetimi Francozi pri Sedanu je 50 generalov.

Pojasnila

postave gledé povzdige reje goveje živine.

O ustanovitvi živinskih zavarovalnic.

Ustanova živinskih zavarovalnic ni ravno tako težka, kakor si jo marsikdo misli, samo ni treba predaleč segati. Skušnja je učela, da je čuvanje tem teže, čem vekši so okrogli, ki jih je določila zavarovalnica. Prekane so tem laže in to je tudi krivo, da se obilo slovesno oznanjenih živinskih zavarovalnic ni moglo vzdržati.

Koristno zavarovalnico, koje prvi namen je podpirati živinorejca ter ga kvara obvarovati in ne obilo dobička pri-

dobiti, tako zavarovalnico morajo voditi izvedenci; zaradi lažjega opazovanja pa mora obsegati le manjše okroge in ne celih dežel.

Živina se more zavarovati le proti splošnim nesrečam, katerih vzroki so bolezn, navadno pocrkanje itd., ker proti kugi itak država potrebne varnostne naredbe določuje, odškodnino za pocrkane živali izplačuje, ako se jej je o pravem času objavilo, in bi vsekako nobena zavarovalnica proti kugi zavarovanja ne jemala. Najboljši pripomoček, da se goveja kuga ne vtepe, je gotovo le to, da se za večo zarejo goveje živine skrbi in ne kupuje goveja živina iz dežel, kjer živinska kuga gospodari. Najboljši pripomoček proti goveji kugi sami in ob enem najboljšo sredstvo za povzdigo reje lepe, pripravne in vredne goveje živine, je pa živinska sol; skrbeti nam je tedaj, da nam jo deželni zbor zopet preskrbi.

Prilicno bi bilo, da bi vsak okraj za-se ali k večjemu štirje sosedni okraji napravili vzajemno živinsko zavarovalnico, koje vodstvo bi okrajni zastop prevzel in nad katero bi moral čuvati živinski zdravnik in udje ogledovalne komisije.

V vsakem okraju se gospodarji poznajo in bilo bi lahko vse one živinorejce izločiti, ki so znani, da s živino grdo ravna in bi tedaj zavarovalnico le peharili; le pošteniaki naj bi se te zavarovalnice vdeleževali.

V premnogih slučajih je odškodnina majhna, ker je mogoče živali, ktere je nesreča zadela, še rešiti ali vsaj v prid obrniti.

Pomagajmo si tedaj gospodarji sami, ako si ne moremo po družinah pomoči, nam bodo tem manje pomagala živinska zavarovalna društva, ktera gledajo na lastni dobiček.

O potrebi živinskih zdravnikov.

Glavna stvar v tej postavi je gotovo ta, da je treba skrbeti tudi za sposobne živinske zdravnike; ne bilo bi vrjeti, da je v tem oziru tako slabo celo po deželah, katerim je živinoreja glavni prisluzek in vir bogastva.

Na Štajarskem, kjer je bilo po številjenju 1857. leta: 5262 bikov, 264.750 krav, 111.648 volov, 194.445 do 3 let starih telet, 6721 žrebcev, 32.880 kobil, 14.292 konj skopljencev, 8847 do 3 let starih žrebet, 193.737 ovac, 33.589 koz, 545.901 prešičev, vse skupaj v najmanjšej vrednosti 50 milijonov goldinarjev, je razen deželnega živinskega zdravnika k večjemu 10 živinskih zdravnikov in celo ti možje borno živijo, ker živinorejec rajše zaupa mazaču, nego izvedenemu zdravniku. Mazači so živinoreji v veliko kvar, ki se žalibog ne da natančneje določiti, da bi lakovernim živinorejcem oči odprli. Kako more človek, ki ne pozna notranjega ustroja živali in njihovih organov, na ktere je oprto živalsko življenje in zareja, ki ne spozna bolezn in ne vé kakó bi se jim prišlo v okom, ki še celo ne pozna zdravilnih moči, kako more tak nevednež boleno živinče zdraviti?

Tako pameten je vsak gospodar, da ne da svoje pokvarjene ure nikomur drugemu popraviti, kakor urarju; če mu pa živinče zboli, pa gre marsikdo rajše k mazaču nego k zdravniku.

Hrastov lub, stari sežgani podplati, razdrobljena opeka, žveplo, oglje, teloh itd., je vsa mazačeva lekarna; glavni pripomoček je pa kri puščati, kar se tako dolgo dela, da žival pogine.

Ako n. pr. vol jesti ne more, ker ima pokvarjen želodec, so tega krivi črvički na jeziku. Mazač meni namreč, da so slajne bradovičice črvički, katerim glavice poreže in jezik z opeko drgne, da kri priteče. Se vé da uboga živina ne more več dni ničesa jesti; med tem se izstrada in poprej prenapolnjen želodec se strebi. Kadar se na jeziku zopet koža zaraste, začne izstradana žival zopet jesti in — mazač je pomagal. Enakih izgledov bi se dalo še mnogo naštet.

Vrh tega so pa ti mazači tudi dražji od pravih živinskih zdravnikov, kajti razun plačila v denarju se mazač tudi ne brani dobre jedi in pijače in rad odnese tudi suhega mesa, jajec, masla itd. Še hušje je, če je mazač konjeder (mrhar); dobro vedé da mu crknjena žival ne uide, jo že tako zdravi, da pogine ali jo pa za majhen denar še živo od lastnika kupi in potem ozdravi in drago prodar.

Po teh resničnih izgledih je jasno, da je v obrambo velike škode neobhodno potrebno pridobiti si izvedenih živinskih zdravnikov.

(Dalje.)

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Razno ravnanje s sadnim drevjem.

R i b e z.

Ribez raste v vrtih in ostane vedno nizek, če se trebi se da zalo majhno drevesce izrediti. Sadje je majhno grozdice, lepo ognjeno-rudeče; najde se tudi belo, rumeno in dozori ob Janževem ali kresu. Grozdice ima prijetno kislobo, je dobro za jed in se da iz njega vino narediti, ki bo tim boljše, če se mu pred vrenjem nekaj sladkorja (cukra) pridene. Tudi se da s sladkorjem pokuhati, in je potem za kuhinjske naprave in jedi.

Ribez se lahko pomnoži z mladikami, ki se odrežejo in v vlažno zemljo presadijo, kjer se kmalo primejo in drugo leto že sad imajo. Če ribez t ebiš, okopuješ in obrezuješ, dobiš lepši in obilnejši sad, ljubi pa gnojno dobro zemljo.

G r a h o r i c a.

Konečno se pristavi, da je pri presajenju mladih sadnih drevesic dobro, če se malokaj grahorice ali graholke okoli debelc, ne preblizo, kakor je jama velika, poseje, da zemljo zboljšuje in jo vlažno obrani, kar je posebno takrat koristno, če se drevesca v spomladi sadijo. Tako ostane zemlja skozi poletje vedno rahla in ni treba drevesic zalivati ali okopavati, rastejo pa veselo, ker imajo vlage dovolj. Pri tleh grahorica gnjuje, zgoraj pa v enomer zeleni; v jeseni se mora podkopati in drevesce ima zadost pognojene zemlje.

Kako se sadje spravi.

Kdor ima veliko dobrega sadja in stanuje blizo mesta, ga lahko prodar v mesto, če je pa dalje od mesta, si ga zamore za dom in za prodaj mnogo pripraviti; ali posušiti, ali za vino, ali jesih ali žganje ali za pokuhanje in za živinoreja porabiti.

Da bo od sadja sadjorejec veliko dobička imel, mora vedeti, kdaj ga je čas obrati ali otresti, in kako se to zgodi, pa tudi, kako ga gre braniti in v basek obrniti. Mora presoditi, koliko ga je treba za dom, koliko se ga smé prodati, katero zaleže več surovo in katero posušeno.

Sadje je trojnega razreda: poletno, jesensko in zimsko; vsakega plemena pa ob različnem času zazori. Le zrelo sadje se spravi; zrelo pa je takrat, kadar so peclji toliko suhi, da soka od debela nič več ne potrebujejo. Piškavo sadje naj pred odpada; če je pa zrelo in zdravo, začne samo rado z drevja padati; sedaj je čas, da se v suhem vremenu pospravi. Zakaj ne dosti zrelo sadje uima dobrega pokusa, pa tudi ni stanovitno; kmalo zvene in gnjuje, in je k večjemu še za jesih ali kis.

Žlahno sadje se mora vselej zjutraj eno uro po solučnem izhodu pazljivo in varno otrgati ali obrati, nežlahno pa se otrese. Nikdar se ne sme nobeno sadje oprekljati, ker se s preklo vsikdar drevju in sadju veliko kvara dela; veje in mladike s cvetnimi popki se polomijo, sadje pa natolče, da potem pred gnjuje, kar posebno slivam ali češpljam škodje.

Če je sadja zlo veliko, se ne sme na enkrat vse obrati ali otresti, temuč po vrsti, da se ali posuši, ali pa prodar, in da se na kupih ne spari in ne gnjuje; kar pa samo pade, je treba pobirati, celo slabo se na gnoj pomeče, zlasti če še ni zrelo; mače pa se v začetku za živino kuha ali jesih nareja. — Za otrgovanje žlahnega sadja so potrebne primerne lestvice in pa majhni jerbaščki, ki se iz vrbovja spletajo in imajo dolge ročnike, trgovniki; sicer pa se tudi zamore nekaj slame pod drevesom razgrniti, da se sad preveč ne natolče.

Dopisi.

Iz Središča. Dospeli so zadnji dnevi vel. srpana ali avgusta, s kterimi ljudska šola svoj uk konča. Deželno šolsko svetovalstvo je tudi letos, kakor je že od nekdanj navada, ukazalo, h koncu šolskega leta očitno skušnjo. Kako da so se vsa šolska izpraševanja ormuškega okraja izvršile, ne morem povedati, vendar ti hočem. „Slov. Gospodar“ o izpraševanju središke šole nekaj obširnega poročiti, da bode tudi slovenski svet vedel, kako je v šoli, v kteri se v nemškutarskem duhu podučuje.

O vseh predmetih ne morem obširno povedati, vendar mislim čast bralcem zadostiti, ako povem, kako se je v šoli „šprablere“ lomilo. Okrajni šolski ogleda napoveduje otrokom (se ve da na prošnjo učitelja) nemški stavek. Ko je ogleda dokončal, prestavlja učitelj z otroci stavek od besede do besede v slovensko. Ker se je pa v prestavi dosti pogreškov nabajalo, reče eden poslušalcev (učitelj), da se ta stavek od besede do besede prestavi ne da, in s pomočjo tega, se je stavek v razumljivo slovenščino prestavil. Zdaj pa pride (šprablere“, in rodoljubni učitelj D—č stavi vprašanja vse v nemškem jeziku. Otroci so tudi nemško odgovarjali „abändrali“ in „abvandlali“ in poslušavci so se čudili nad učiteljem, kateri je otrokom toliko „šprablere“ v glavo zabil. Okrajnemu šolskemu ogledu se to čudno zdi ter reče D—ču, naj slovensko izprašuje. Poslušajte Slovenci kaj ta odgovori: Ich habe meistens teiĉ nicht slovenisch. Tako je govoril med Slovenci v slovenski šoli! G. D—č! ali spolnjete vi svojo dolžnost kot učitelj? Mislim da ne. Dolžnost učitelja je, otroke napeljevati da bodo vrli rodoljubi, da dosežejo svojo časno in večno srečo. Ali storite vi to? Budite v otroških srcih ljubezen do naroda in domovine? Storite to! ker dozdaj niste storili, ako pa načete, bo bolje, če odstopite od tega stana, si ptičev nalovite in njih govoriti naučite (ker ste tak praktični, kar se je iz vašega izpraševanja videlo) in bodete imeli dober kup.

Središčani! ali zamorete v vaši šoli kaj takega trpeti? Na noge! krajno šolsko svetovalstvo, tvoja dolžnost je po greške v šoli popraviti, kdor pa tvoje tirjatve spolniti noče, tistega zaženi od koder je prišel. Središčani na zdravje!

Rodoljub.

Od sv. Miklavža v Ljutomerskih gorical.

— Z žalostnim srcem berem novovoljene štirske državne poslance, kajti nisem našel med njimi nobenega Slovenca. Gotovo si tedaj moramo misliti, da se od naših želj tam niti črke ne bo govorilo. Za spodnjo Štirsko sta voljena dvojčiča Seidl in Brandstetter nemčura in liberalca. Kako pomoč bomo mi od teh dveh dobili, kako bosta za nas govorila in nas zagovarjala si lahko vsak misli, kateri je kaj slišal o teh dveh. Ne znam kako je to, da nam letos nič prav po sreči ne gre, začeli so nam umirati najizvrstnejši Slovenci, kakor Jenko, Toman, Janežič itd. Tudi smo letos slabiji v deželnem kakor in tudi v držav. zboru, kajti lani smo imeli v deželnem zboru 7 Slovencev, letos pa 6. Lani smo imeli iz spodnje Štirske v državnem zboru dva Slovence, letos pa nimamo nobenega. Ako bo tako naprej šlo, bomo težko ali celo nikoli naše dolgo željene „Slovenije“ dobili. In kdo je temu kriv? Nikdo drugi kakor nenko ljudstvo, ki ne spozna da so rojeni Slovenci in kateri ne spoznajo, kako nevarni so zdajni časi za nas. „Ali joj takemu človeku, kateri svoj narod zataji!“

M. R—č.

Politični ogled.

Deželni zbori. V 7. seji štajarskega deželnega zbora je g. Kukovec oglasil interpelacijo do vlade zastran naredeb proti kvaru, kterega dela Mura pri več vaseh na murskem polju. G. Seidel čita svojo interpelacijo do vlade zastran kvara, kterega vsako leto delajo vojaki, kedar se po leti vadijo po njivah in vinogradih. Na to interpelacijo bode deželni poglavar v neki prihodnji seji odgovoril. Zastran prodaje gledišča v Gradcu, katero je predložil dotični odsek, se podigne ostra debata, odsekov predlog padne in se odobri predlog dr. Schreinerja, po katerem se spet zastran prodaje naj govori v mestno srenjo v Gradcu. Syz poroča zastran prodaje tako imenovane jezuitovske kosarne v Ljubnu. Tudi pri tem predlogu se začne ostra debata in se pri tej posebno naglašča, kako je to, da deželni odbor hoče prodati kosarno samo za 31.000 gl., ker je vendar cenjena na 38.000 gl., in k slednjemu se odobri predlog, da kosarna se naj ne proda niže od 34.000 gl. in sicer se naj razpišejo obljube. Dr. Flek poroča o postavi, po kateri bi se naj napravil zaklad, iz kterega bi se plačevale penzije za doslužene učitelje. — Nam je že zelo potrebna. — Zastran tega je Seidel izročil poseben pismen predlog, ki vendar ni bil nobene vrednosti in zato ga je nazaj vzel. Rezolucija zastran odsekevega predloga se je potem skorej soglasno sprejela.

V 8. seji 31. t. m. je Kukovec interpeliral vlado, kaj je storila ali misli storiti proti škodi, katero Mura dela pri

Hrastju. Namestnik obljubi odgovor prihodnjič. Na dnevnem redu so bile volitve državnih poslancev. Pred volitvami bere prof. Maassen deklaracijo, katero so podpisali vsi konservativni in narodni poslanci, in v kateri je izrečeno, da le volijo v državni zbor zaradi velevažnih dogodkov, ki se godijo zdaj v Evropi in da tako podpirajo vlado, volijo vendar s pogoji. Pri volitvi so bili izvoljeni tisti, za katere so glasovali ustavoverci. Iz srednje štirske nemške skupine, v kateri so sami konservativci, sta izvoljena, kakor nismo od graškega zbora drugače pričakovali: Seidel in Brandstetter; dr. Vošnjak je imel 17, Adamoviĉ pa 15 glasov. Štajarski Slovenci tedaj zdaj nimajo nobenega zastopnika v državnem zboru, tedaj tretjnja dežele ne, skorej ni vrjetno in vendar je tako. — Upamo vendar, da bode prišel čas, ki se bode maščeval nad takim postopanjem in popolnim preziranjem Slovencev v graškem deželnem zboru! — Dalje so izvoljeni v državni zbor: Carneri, Pauer, Hackelberg, Rechbauer, dr. Waser, Stremeyer, Lipp, Tomschitsch, Liebel. Zavidamo vlado samo zato, da je dobila v državni zbor tako dva izvrstna moža, kakor sta g. Seidel in Brandstetter? — — Če sami taki pridejo, tedaj bo že šlo, vprašanje je samo, ali gori ali doli? Pri volitvi so Slovenci glasovali samo pri kmečkih skupinah in za Stremayerja, tako tudi konservativci. Po volitvi je bila debata o načelih, po katerih naj deželni odbor oddaja podporo okrajnim cestam I. reda iz deželne blagajnice. Prvi pogoj je, da morajo ponehati po vseh cestah naturalna dela (voznje kamenja posiljeni delavci itd.) t. j. da se ceste ne smejo več posipovati od posameznih posestnikov, temuĉ da mora okrajni zastop to posipanje prevzeti in potrebne stroške v denarjih nakladati; soper to je govoril dr. Vošnjak in lepo dokazal, da bo po tem nekterim okrajem treba poveĉšati prilike za 10—12 % in je nasvetoval, naj bi ta pogoj pal. Njegov nasvet vendar pri glasovanju ni obveljal. — Ni nič novega! — Ogllašale so se še neke prošnje in izročile dotičnim odsekom.

V 9. seji 1. septembra Hamer-Purgstal oglasil interpelacijo do deželnega odbora. Kotolinski odgovori na interpelacijo g. Reite -a zastran vinorejske šole v Mariboru do tega, da se še zdaj ni moglo nič napraviti, ker se še noben sposoben ravnotej ni oglasil, ko se oglasil, se bode dalje delalo. Schloffer odgovori na interpelacijo g. Bernfeind-a zastran neke ceste in reče, da se že dela. Namestnik žl. Kübeck odgovori na interpelacijo g. Kosar-ja in tovaršev zastran nevarnosti osebe in premoženja do tega, da ni znan noben primerlje, da vlada o tem nebi bila svoje dolžnosti storila, posebno sodnije, in da bi dobro bilo, če bi srenje bolj za varnost skrbele in sodnije bolj podpirale. Vlada bode ostro postopanje srenj v tem vsikdar podpirala. Nadalje se je tudi zastran tega pomnožila žandarmarija, in je tudi ji že ukazano, da mora vse kraje dobro pregledati. Če ni nobene pritožbe zastran tega, da se ni držala postava, ne more on nič storiti. Dalje odgovori Kübeck na interpelacijo Seidl-na zastran škode, katero delajo vojaki v vinogradih in njivah do tega, da je on dal izpraševati posestnike pri Mariboru, in da se nobeden ni pritožil (!) Dalje odgovori na interpelacijo Bärufeind-a zastran počasnega rešenja gruntnih davkov do tega, da bo že šlo. Na interpelacijo g. Kukoveca zastran kvara, kterega dela Mura pri Hrastju, odgovori deželni poglavar to, da je svetovalstvo staviteljstveno dobilo že povelje, da mora murske berge na murskem polju preiskati in potrebna varovavna dela predložiti, in da se bodo še to leto potrebni pomočki napravili proti pogibelnemu drenju Mure. Loninger je poročal o proračunu. Karlon govori proti temu, da bi se v tako kratkem času tako važna stvar reševala, in predlaga, naj se ves proračun odloži. Tudi dr. Vošnjak in g. Kosar sta za to govorila in oba posebno povdarjala to, da nobeden Slovenec ni v finančnem t. j. najvažnejšem odseku, in da se sploh Slovenci pri volitvah v odseke prezirajo itd. Proti dobremu Karlon-ovemu predlogu so govorili mnogi in tako je tudi ta predlog pal, kakor vsak, ki je prišel od te strani. — In s takimi nasprotniki bi bila pogodba mogoča?! — Konservativci in Slovenci izreĉejo, da ne bodo glasovali pri proračunu, in neki so tudi odšli. Proračun se je ves odobril.

V 10. seji 2. septembra interpelira Hamer-Purgstal zastran družinskih stvari in posebno zastran slabega reda za družino. Poglavar obljubi odgovor. Sklenolo se je, da se naj spet pregledajo tarifi za vožnjo po železnicah, ker so previsoki. Dalje naj se vodina postava vendar enkrat napravi, in ravno tako tudi gozdina postava; rekrutiranje mora biti prihodnjič v sodnjiskem okraju. Rešijo se potem neke

manj važne stvari, ki se tičejo graškega mesta. Zastran podpore za višo realko v Mariboru se vzdigne ostra debata, ostane vendar pri predlogu finančnega odseka, da hočejo podpirati, ali zdaj še ne! — Pa zakaj bi tako hitro, saj je šola na Slovenskem! — Potem je prišla še strašna množina prošnji na vrsto, ktere so bile rešene.

V zadnji seji 3. septembra namestnik žl. Kúbek odgovori na interpelacijo dr. Vošnjaka in tovaršev zastran ravnopravnosti narodov v Štajarski, do tega, da se vse slovenske prošnje rešujejo pri uradih slovensko, in da se uraduje sploh, če je potreba, slovenski, če se vendar pri nekterih uradih nahajajo uradniki ki ne vejo slovenski, je vzrok to, ker ni zadosti slovenskih. — Ker so slovenski na Nemškem. — V šolah pa je tako vse v redu. (?) Akademija v Ljubljani ni potrebna za nas, ker se bode tako lahko vsak v Gradcu tudi slovensko učil. — Bomo videli. — Neke prošnje so se rešile, neke pa izročile deželnemu odboru, med temi so tudi naše slovenske. — In one proti nam, kterih žalibog naši poslanci niso mogli zagovarjati. — Deželni glavlar sklene zbor s trikratnim „Hoch!“ na cesarja.

V Kranjskem deželnem zboru je bila najvažnejša seja 30. avgusta. Govorilo se je o adresi do cesarja, o slovenskem programu ki obsega vse naše zadeve, vse naše dosedanje težnje. Od nemškutarske strani je govoril Kalt negger, od slovenske Zarnik, dr. Costa, Razlag in Bleweis. — Slovenski govorniki so se izvrstno skazali. Nemčurji niso hoteli voliti v državni zbor, in grof Margheri, kterega je volila narodna večina izmed velikoposestnikov, ni prevzel poslanstva. Voljeni so za državne poslance: Horak, Murnik, Kosta, Svetec in grof Barbo. Po volitvi se je deželni zbor sklenol. —

V Goriškem deželnem zboru so bile stavljene mnoge prav izvrstne interpelacije. Med interpelacijami je najvažnejša za celo Slovenijo ona, katero je stavil dr. Lavrič s tovarši, v kateri je izrečeno, kako je že više 100 000 Slovencev vseh stanov zbranih v večih javnih zborih soglasno izreklo, kako živo hrepenijo po tem, da se slovenski jezik vpelje v uradnije Slovincem predp. stavljene, in da se začnejo po vseh nižih in viših šolah predavati vsi predmeti v slovenskem jeziku. — V državni zbor sta bila izvoljena gg. Črne in grof Strassoldo. Pretis se ni dal voliti. V deželni odbor pa so voljeni gg. Payer, Deperis, Lavrič in Gorjup.

Česki deželni zbor je po želji českih poslancev za tako dolgo nehal zborovati, dokler dotični odsek ne izdela adrese in dokler cesar na njo ne odgovori. Če bo državni zbor tedaj čakal na česke poslance, se še tako hitro ne bo odprl. —

Gališki deželni zbor je volil poslance v državni zbor.

Vorarlberški deželni zbor je sklenol federalistično adresno na cesarja.

Tirolski deželni zbor je vendar začel zborovati, ker so vsi poslanci storili predpisano obljubo.

Na zgornjem Avstrijskem trije izvoljeni konservativci niso hoteli sprejeti volitve v državni zbor. Liberalci se za to odpoved niso zmenili.

Vesti o ministerski krizi na Dunaju se niso potrdile. Cesar odobrava popolnoma namere ministerstva, ki grejo na to, da se oživi porazumljenje med narodi. Ministerska kriza še le bo, če bode državni zbor jako ust voveren.

V Česki se Nemci in narodni zmirom pogajajo in pravi se, da se bodo vendar spravili. V kratkem se bode tugi določilo, ali grejo Čehi v državni zbor ali ne. Če ne bodo šli, se bode deželni zbor razpustil in bodo direktne volitve v državni zbor. S tem hoče morebiti vlada spravo med Čehi in Nemci pospešiti. Nadvojvoda Albrecht dela za česko spravo — na dvoru.

Iz Francoske. 3. septembra so vsi ministri razglasili proklamacijo, v kateri pravijo: Francozi! Velika nesreča je domovino zadela. Po tridnevni bitvi je 40.000 mož vjetih in kapitulacija sklenjena. Ta neusmiljena nesreča našega poguma ni potrla. Pariz se mora braniti. V malo dneh bo ena armada pred pariškimi ozidjem. Druga nova armada se zbira za reko Loire. Vaše domoljubje, edinost, odvažnost bode Francosko rešilo. Pové se potem, da je cesar vjet v boju. 4. sept. je Jules Favré v zbornici nasvetoval, naj cesar in njegova rodovina izgubi vse ustavne pravice in naj se voli odbor, ki bode vlado v roke vzel. Zbornica je molčé na to odšla. Zvečer so bile tribune in sobana zbornece od naroda zasedene, ki je viharno zahteval odstaviti cesarja in rodovino in razklicati republiko. Po

ulicah je bilo neprestano klicanje: Živela republika! Vse se je pobratilo. Gambetta in poslanci levice proklamirajo odstavljenje dinastije. V Hôtel de Ville se je sestavila provizorna republikanska vlada. 5. septembra je že bila začasna francoska vlada tako-le sestavljena: Favre je minister zunajnih zadev, Gambetta notrajnih, gen. Leflo je minister vojne, Fourichon min. marine, Cremieux minist. pravosodja, Picard min. financij, Simon min. uka, Davrient min. delanja, in Magniu je minister poljedelstva; Trochu ostane general-gouverneur v Parizu. Za brambo mesta je že vse pripravljeno. 5. septembra je bila razglašena republika in razpuščena zbornica postavodajna in senat. Trochu je prezident republike. Oznanilo se je, da so vsi politični hudodelci pomiloščeni, in da zdaj vsak smé orožje kovati in prodavati.

Francosko cesarico Eugenijo sta poslance Meternich in Negro komej rešila iz Tulerij. Zdaj je na potu v Belgijo.

Iz Italije se piše, da se še vlada zmirom zlo oborožuje, konji se kupujejo za armado ali s silo jemljó. Prebivalci Nice so poslali adresno do vlade, da hočejo spet biti združeni z Italijo.

V Dalmaciji je zlo veliko veselje med Slovani, ker je general Rodič imenovan za cesarskega namestnika v Dalmaciji, in Ljubiša za deželnega glavara. Deželni zbor tudi pošlje poslance v državni zbor, ali samo zato, da volijo delegacije in se vdeležijo državnega proračuna.

Novičar.

(Tabor) bode 18. t. m. v Žopračah blizo Vrbe tik Rožeške ceste na Koroškem. Vabila so že razposlana. Tabor se bode začel ob 4. popoldne.

(Vsi slovenski zastopniki dalmatinskega deželnega zbora) so dr. J. Bleweisu po telegrafu naznanili živo obžalovanje o smrti dr. Tomana, ter izrekli željo, naj se zahvala izreče vsem društvom, ki so spreved slavnega mrliča tako častno spremljali.

(Za povzdigo živinoreje) na Kranjski se je nakupilo v zgornji Štajarski 17 bikov muricodolskega plemena, in so se tudi že razdelili med gospodarje, kterim so bili namenjeni, zdaj se bodo še nakupili na Koroškem biki beljanskega plemena.

(Ostrupljeni krastavci — murke.) V Peštu je gospa nekega uradnika hotela pospešiti okisnjenje krastavcev s tim, da je med nje djala košček bakra (kufra), ko je vendar rodovina te krastovce jedla, so se vsi tako zlo ostrupili, da so bili komej smrti rešeni.

Tržna cena pretekli teden.

	V Varaž-		V Mariboru		V Celju		V Ptuj	
	dinu							
	fl.	k.	fl.	š.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	4	54	4	95	5	—	4	50
Rži	3	32	3	60	3	60	3	90
Ječmena	2	80	3	20	3	50	2	70
Ovsa	2	4	2	35	2	30	2	20
Turšice (koruze) vagan	3	90	3	95	3	95	3	80
Ajde	3	—	3	10	3	10	2	70
Prosa	2	80	2	40	3	—	2	50
Krompirja	1	30	1	10	1	10	1	20
Govedine funt	—	20	—	27	—	24	—	26
Teletnine	—	22	—	28	—	24	—	26
Svinjetine črstve funt	—	28	—	28	—	28	—	26
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	9	—	10	50	8	50	11	—
" 18"	—	—	6	—	6	20	—	—
" 36" mehkih "	4	—	—	—	6	20	8	—
" 18"	—	—	4	50	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	60	—	50	—	80
" " mehkega "	—	50	—	50	—	45	—	70
Sena cent	1	10	1	80	1	70	2	30
Slame cent v šopah	1	—	1	50	1	—	1	80
" " za steljo	—	85	0	90	0	90	1	—
Slanine (špeha) cent	42	—	42	—	40	—	38	—
Jajec pet za	—	10	—	10	—	10	—	10

Napoleon dor velja 9 fl. 96 kr. a. v.

Ažijo srebra 123 60.

Narodno drž. posojilo 65.25.

Loterijske srečke.

V Trstu 3. septembra 1870: 14 37 43 30 24

Prihodno srečkanje je 17. septembra 1870